

Voko ro leha ra nawu ri khoma vaxisi lava a va ri eku tsutsumeni eka 8 wa malembe

Tshwane, 31 Nyenyankulu 2021 - Khomixinara wa Vukorhokeri bya Xibalo bya Afrika-Dzonga (SARS) Edward Kieswetter u amukela ku khomiwa ka vaxisi vambirhi lava gweviweke va VAT, lava a va ehleketa leswaku va balekile vululami hi ku nyamalala laha misaveni eka malembe ya nhungu.

Khale ka mutirhi wa SARS, Rudi Willemse, na vatsundzuxi vambirhi va swa timali, Hein Fourie na Abraham van Wyk va gweviwile ku ya eka malembe manharhu eKhoto ya Majisitarata ya Klerksdorp hi ti 30 Mawuwani 2004 eka nandzu wa vukungundwana na nkombo wa malembe eka nandzu wa vuxisi. Majisitarata u lerisile leswaku swigwevo swi famba hi nkarhi wun'we eka muhehliwa un'wana na un'wana eka ku khotsiwa ko kongoma ka nkombo wa malembe.

Eku sunguleni, a ku khomiwile nkombo wa ehleketeleriwa ku katsa na vatrhi vanhanrhu va SARS. Hambiswiritano, mitengo yi hambanyisiwile endzhakukaloko vahehliwa va tivonile nandzu, lokohilelhelo Willemse, Fourie na Van Wyk va nga tivonangi nandzu.

Mhaka yi katsa vuyiselo wa mali eka xikoxo xa VAT xa vuxisi xa nkoka wa R2.7 million lexi rhumeriweke ematshan'wini ya enthinthi leyi vuriwaka Elandslaagte Mining eKlerksdorp. Xikoxo xi rhumeriwile eka ku xaviwa loku ehleketeleriwaka ka switirho swa le mugodini loku nga humelelangiki naswona vatrhi va SARS va beriwile mati tingwenya ti etlela ku pfumelela vuyiselo wa mali.

Willemse, Fourie na Van Wyk u endlile xikombelo xo aphila swigwevo swa vona, leyi va nyikiweke yona. Phurosese ya aphili yi tekile malembe ku va yi humelela, kambe hi 2011 Khotokulu ya North Gauteng ePretoria yi arile aphili hi vaxisi lvanharhu.

Hi 2013, Huvokulu ya Aphili eBloemfontein yi tlehele yi ala aphili ya Willemse, Fourie na Van Wyk Swileriso kwalaho swi humesiwile eka vahehliwa hinkwavo va ri vanharhu leswaku va tiheleketa eka Vukorhokeri bya swa Makhotsi ku sungula nkarhi wa vona wo khotsiwa wa nkombo wa malembe. Hinkwavo va ri vanharhu va tsandzekile ku tiheleketa eka Vukorhokeri bya swa Makhotsi, leswi fikiseke eku humesiweni ka swileriso swo khomiwa eka vona va ri vanharhu.

Ku sukela hi 2013, ku vi le na mindzingeto yo hlaya leyi nga humelelangiki yo landzelerisa Willemse, Fourie na Van Wyk. Leswi swi katse leswaku vaxisi lava hinkwavo va ri vanharhu va rhendzelekisiwa eka sisiteme ya SAPS. Hambiswiritano, ku tumbuluxiwile leswaku un'we wa vaxisi, Abraham van Wyk, u hundzile emisaveni.

Emakumu, hi Nyenyankulu 2021, vaxisi vambirhi lava saleke, Rudi Willemse na Hein Fourie, va landzelerisiwile hi Yuniti yo Landzelerisa ya maphorisa ya Klerksdorp naswona va khomiwile. Khumenkombo wa malembe endzhaku ko gweviwa ka vona, na nhungu wa malembe va ri ku tsutsumeni, Willemse na Fourie sweswi va le ku tirheleni ka xigwevo xa vona xa nkombo wa malembe ejele eka Vukorhokeri bya swa Makhotso bya le Klerksdorp.

Khomixinara Kieswetter u vurile leswaku, "SARS yi tinyiketerile ku tiyisisa leswaku swiendlo swa vatirhi va hina a swi na swisolo naswona yi ta lwa na xiendlo xin'wana na xin'wana xa vugevenga eka xiphemu xa vatirhi va SARS na vaaki lava ringetaka ku xisa nkwama wa xibalo lexi lavekaka swinene. Vaaki va Afrika-Dzonga va vekile ku tshembha lokukulu eka vatirhi va SARS ku tirha ntirho wa vona hi matimba na hi vutshembheki naswona xiendlo xa Tatana Willemse xi xenga vutshembheki lebyi".

Xibalo lexi hlengeletiwaka hi SARS xi tlanga xiave xa nkoka eku akeni ka mfumo lowu nga na vuswikoti lowu phakelaka tinhundzu ta vaaki eka vaakitiko va hina hi ntalo ngopfungopfu, mitlawa leyi khumbhekaka swinene no kuma nhundzu ya swa vutshunguri enkarhini wa ntungu wa Covid-19 lowu ya ka mahlweni.

Tatana Kieswetter u engeterile leswaku SARS sweswinyana yi sungurile ku lava vanhu lava nga na vuswikoti ku pfuna ku ndlandlamuxa vuswikoti bya nhlango ku sivela mipfuto ya xibalo no sivela ku humelela ka vugevenga bya xibalo na khasitomo.